

РІШЕННЯ

РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ

ДФ85.052.2025 /ID 9389

ПРОПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Здобувач ступеня доктора філософії Хаміда Фуада Халіля 1979 року народження, громадянин Палестини, має посвідку на постійне проживання в Україні. Освіта вища: закінчив у 2004 році Одеський національний університет імені І. І. Мечникова за спеціальністю «Право» та здобув кваліфікацію магістра права

З 2021 року навчається в аспірантурі ОНУ імені І. І. Мечникова (IV рік навчання, вечірня форма, контракт), успішно виконав акредитовану освітньо-наукову програму 052 «Політологія» підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 85.052.2025, утворена наказом ректора Одеського національного університету І. І. Мечникова МОН України, м. Одеса № 1038-18 від 20.05.2025 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради

Світлани КОЧ, доктора політичних наук, професора, завідувача кафедри політології факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова;

Рецензентів:

Юлії УЗУН, доктора політичних наук, професора кафедри політології факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Артема КРОЙТОРА, кандидата політичних наук, доцента кафедри політології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Офіційних опонентів:

Ганни МУЗИЧЕНКО, доктора політичних наук, професора, проректора ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського;

Миколи ПОЛЬОВОГО, доктора політичних наук, професора кафедри політології та державного управління Донецького національного університету імені Василя Стуса.

на засіданні «18» липня 2025 року прийняла рішення про присудження ХАМІДУ Фуаду Халілю ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія на підставі публічного прилюдного захисту дисертації «Фактор світових війн у трансформації світ-системи».

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова, Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник: Василь ПОПКОВ, доктор філософських наук, професор кафедри політології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Дисертацію подано увазі спеціально підготовленого рукопису виконаного українською мовою.

Наукові результати представлені в роботі є особистим теоретичним і практичним внеском здобувача. За структурою, стилем викладання та оформлення робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Дисертація виконана в межах науково-дослідної теми кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Динаміка локальних політичних процесів в умовах глобальної світ-системної трансформації» (державна реєстрація № 0123U102703 від 28.05.23)

Дисертаційна робота є першим у вітчизняній політичній науці комплексним дослідженням структурно-функціонального взаємозв'язку світових воєн із процесом трансформації світ-системи у часовому діапазоні з XVI по XXI століття. Особливо значущим є науковий внесок у розробку співвідношення таких понять, як «світ, система», «світова війна», «світовий порядок», «світ-економіка», «світ-імперія». По суті представлено нову інтерпретацію соціально-політичного процесу, що охоплює цілу епоху довжиною більш ніж 500 років.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що на основі світ-системної методології та методів порівняльного аналізу було здійснено дослідження світових воєн як своєрідних «рубіжних фаз» світ-системної трансформації (XVI-XXI ст.), а також встановлено функціональний зв'язок між типами післявоєнних світопорядків та фазами в процесі еволюції світ-системи. Вирішення наукової проблеми в подібному аспекті досі не було представлено в існуючій літературі і цілком може бути визначено як новий дослідницький підхід. Важливою особливістю дослідження є те, що воно активно застосовує контент-аналіз публікацій, проектів, конференцій провідного міжнародного центру світових систем і досліджень: The Institute for Research on World-Systems (<http://ucr.edu/>) Riverside, США.

Автор вперше надав комплексний аналіз сукупності світових воєн та спродукованих за їх наслідками інституалізованих світопорядків як етапів процесу світ-системної трансформації; розробив критерії, виокремлення світових воєн із загально-історичної сукупності військових конфліктів; встановив сутнісний взаємозв'язок світових воєн із процесом зміни світопорядків та трансформації світ-системи в цілому; вніс свій внесок у теорію світ-системного аналізу з урахуванням нових політичних реалій першої чверті XXI століття; здійснив аналіз причин та політичних обставин

виникнення агресивної війни Росії проти України в контексті світ-системного аналізу; застосував категорій «світ-економіка», «світ-система», «світ-імперія», «світова війна», «світопорядок» при моделюванні глобального політичного процесу першої чверті ХХІ століття; проаналізував загальну динаміку світ-системного процесу у історичному діапазоні ХVІ – перша чверть ХХІ століття; зробив порівняльний аналіз основних теоретичних підходів до проблеми встановлення миру в ХХІ столітті; уточнив зміст основних понять світ-системного аналізу; поширив розуміння ролі феномену війни та феномену революції у процесі світ-системних змін; обґрунтував важливу роль теорії світ-системного аналізу у просторі соціальних теорій постмодерну.

Дисертація має значне теоретичне та практичне значення. Результати дослідження можуть бути застосовані фахівцями в галузі політичних наук, теорії міжнародних відносин, проблематики глобальної та національної безпеки. Можуть бути задіяні в роботі представників різних гілок та рівнів влади, Збройних Сил України, органів державної безпеки, громадськості, ЗМІ. Напрацювання дослідження також можуть бути використані у навчальному процесі для підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин, дипломатії та європейської інтеграції, а також при розробці науково-методичних матеріалів. Можуть використовуватись при викладанні таких дисциплін як «Політологія», «Політична глобалістика», «Філософія політики», «Теорія міжнародних відносин», «Порівняльний аналіз політичних систем», «Зарубіжна політологія», «Політична конфліктологія» тощо.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження здобувача **Хаміда Фуада Халіля** знайшли відображення у 10 публікаціях, з яких 6 – статті у фахових виданнях України категорії «Б», і у 4 тезах доповідей у збірках матеріалів міжнародних конференцій:

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. **Hamid Fouad**, Popkov V. V. The «Eternal Peace» Concept as a Subject of World-System Analysis and Chinese Viewpoint. *Політичне життя*. 2023. № 4. С. 149-155. Внесок **Хаміда Фуада** – 80% (виклад матеріалу); внесок **В.В. Попкова** – 20% (формулювання напряму та методології дослідження).
2. **Hamid Fouad**, Popkov V. V. THE The World-System Dynamics and the Realities of Our Time. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2023. Вип. 36. С. 177-187. Внесок **Хаміда Фуада** – 80% (виклад матеріалу); внесок **В.В. Попкова** – 20% (формулювання напряму та методології дослідження).
3. **Hamid Fouad**, Popkov V. V. Russian-Ukrainian War as a Subject of World-System Analysis. *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса*. 2023. Сер.: Політичні науки. С. 113-118. Внесок **Хаміда Фуада** – 80% (виклад матеріалу); внесок **В.В. Попкова** – 20% (формулювання напряму та методології дослідження).

4. Хамід Фуад, Попков В. В. Війна як феномен світової історії: філософсько-політичний аналіз. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2024. Вип. 37. С. 109-118. Внесок Хаміда Фуада – 80% (виклад матеріалу); внесок В.В. Попкова – 20% (формулювання напряму та методології дослідження)

5. Hamid Fouad, Popkov V. V. The Russian-Ukrainian War in the Context of XXI-st Century World-System Changes. Experience of I. Wallerstein's Methodology. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2024. Вип. 38. С. 204-213. Внесок Хаміда Фуада – 80% (виклад матеріалу); внесок В.В. Попкова – 20% (формулювання напряму та методології дослідження)

6. Хамід Фуад Халіль. Геополітичні небезпеки пострадянського світопорядку: припущення З. Бжезинського та сучасні тренди. *Політичне життя*. 2025. №1. С. 173-180.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Hamid Fuad Halil, Popkov V. China, World-System and War Situation. *Китайська цивілізація: традиції та сучасність: матеріали XVI міжнародної наукової конференції*, 30 листопада 2022 р. Київ. Львів Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 129-133. Внесок Хаміда Фуада – 80% (виклад матеріалу); внесок В.В. Попкова – 20% (формулювання напряму та методології дослідження).

2. Hamid Fuad Halil, Popkov V. The War and the World Order (Rethinking Wallerstein). *Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічний та політичний розвиток країн у сучасних умовах»*. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2022. С. 12-15. Внесок Хаміда Фуада – 80% (виклад матеріалу); внесок В.В. Попкова – 20% (формулювання напряму та методології дослідження).

3. Hamid Fuad Halil, Popkov V. Світоустрій та світ-система. *The 5 th Internationals cientificand practical conference. Modern research in worlds science*. August 7-9. Lviv, Ukraine. 2022. С. 680-684. Внесок Хаміда Фуада – 80% (виклад матеріалу); внесок В.В. Попкова – 20% (формулювання напряму та методології дослідження).

4. Хамід Фуад. До питання про співвідношення базових категорій світ-системного аналізу. *Сталий розвиток регіонів, міст та спільнот в умовах глобальних перетворень: виклики, можливості, сценарії майбутнього: матеріали міжнар. наук. конф. (Одеса, 16–17 трав. 2025 р.)*. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2025. С. 79-81.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Опонент Музиченко Ганна В'ячеславівна, доктор політичних наук, професор, проректор ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського;

Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

Викликає безумовний інтерес авторська характеристика світопорядку, що склався після «Холодної» війни як «іллегального». Тобто такого світопорядку, який не узаконений в офіційних документах та міжнародних протоколах. Це безумовно свідчить про новизну роботи. Однак автору, на наш погляд, було б доцільно більш ґрунтовно відповісти на два питання:

По-перше, чому цей «іллегальний» світопорядок виявився однією з головних причин російсько-української війни, і,

По-друге, за яких умов цей порядок може стати легальним.

По-третє, погоджуючись із загальним висновком дисертанта щодо прогнозу основних варіантів подальшої трансформації світ-системи на основі школи І. Валлерстайна, дисертант додає варіабельності світ-системних перетворень новими положеннями, серед яких зазначається «еко-фашизм» (з його відвертим поділом на «еліту», що монополює розпоряджання природними ресурсами та натовп «плебсу», життя, потреби та думки якого перебувають під жорстким і тотальним контролем «верхів» (Висновки до роботи, С. 194).

Хотілося б дізнатися думку дисертанта щодо перспектив такого розвитку подій в світовому просторі, та можливо, регіонів, в яких така загроза є найбільш реальною

Опонент Польовий Микола Анатолійович, доктора політичних наук, професор кафедри політології та державного управління Донецького національного університету ім. Василя Стуса.

Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

Безумовний інтерес викликає авторський аналіз співвідношення світ-системи та доктринальної контрсистеми з епохи оформлення марксистської доктрини (середина ХІХ століття) і до теперішнього часу (сучасна китайська контр-системна стратегія). Однак хотілося б чіткіше побачити, яку реальну економічну, політичну та гуманітарну альтернативу може запропонувати світу контр-система на сучасному етапі. Поки що з тієї сторони лунають заклики до формування «глобальної спільноти єдиної долі». Хоча, за великим рахунком, ця тема окремого спеціального дослідження.

Рецензент Узун Юлія Вадимівна, доктор політичних наук, професор кафедри політології факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

Перше зауваження: чи можливо в рамках світ-системного аналізу запропонувати конкретні механізми або інституційні моделі для узгодження цих протиріч?

Друге зауваження: автору слід було б розглянути можливі сценарії розвитку світової системи або запропонувати моделі ефективної системи

превентивного запобігання глобальним військовим конфліктам.

Третє зауваження. Недостатньо окреслено межі самого поняття «світова війна». Чи є достатні підстави включати Холодну війну та Російсько-українську війну до категорії світових війн? Якими саме критеріями при цьому керується автор?

Четверте питання Чи бачить автор реалістичні механізми імплементації концепції Канта про вічний мир в умовах сучасної поляризації глобальної політики, і які саме інституційні або нормативні інструменти він пропонує?

Рецензент Кройтор Артем Вікторович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології ОНУ імені І. І. Мечникова.
Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

Позитивно оцінюючи дисертацію Хаміда Фуада Халіля «Фактор світових війн у трансформації світ-системи», слід зауважити на наступному: хоча теоретична та емпірична частини роботи є добре структурованими та надають можливість автору робити виважений та аргументований аналіз трансформаційних чинників світ-системи. Водночас, вважаю за потрібне звернути увагу автора на більш поглиблений порівняльний аналіз контр-системних (антисистемних) трендів в еволюції світ-системи. Мова йде про так звані «доктринальні» та «ситуативні» антисистеми. Автор дуже виважено і цікаво пояснює «доктринальну» антисистему, яка взяла свій початок від марксистської революційної доктрини побудови соціалістичного суспільства, перейшла до лєнінської доктрини соціалістичної революції та сталінської доктрини, побудова соціалізму в одній окремо взятій країні, нині знайшла своє втілення у китайській доктрині «спільноти єдиної долі». В той же час італійський фашизм, гітлерівський нацизм та японський мілітаризм автора відніс до категорії «ситуативних» антисистем. Тож варто пояснити критерії такої градації.

Голова Коч Світлана Вадимівна, доктор політичних наук, професор, завідувачка кафедри політології факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна, без зауважень.

Здобувач надав обґрунтовані відповіді на висловлені зауваження опонентів і рецензентів, а також на інші запитання та показав високий науковий рівень в ході дискусії. Зазначені зауваження не впливають на основні наукові висновки та загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

Подано голосів – п'ять,

«За»	– 5 (п'ять) членів ради;
«Проти»	– немає;
«Утрималися»	– немає.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА
ДФ 85.052.2025
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
УХВАЛИЛА:

1. Дисертація Хаміда Фуада Халіля на тему «Фактор світових війн у трансформації світ-системи» подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія», є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. На підставі прилюдного захисту та результатів відкритого голосування присудити Хаміду Фуаду Халілю науковий ступінь доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія»

Головаразової
спеціалізованої вченої ради
ДФ85.052.2025

Світлана КОЧ

Особистий підпис підтверджує
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова
Майя НІКОЛАЄВА

« 18 » червня 2025